

# Liên giao hành đạo - cơ chế mở của mối quan hệ giữa các tổ chức Cao Đài hiện nay

Nguyễn Thanh Xuân\*, Nguyễn Thị Quế Hương\*\*

Nhận ngày 21 tháng 5 năm 2024. Chấp nhận đăng ngày 3 tháng 8 năm 2024.

**Tóm tắt:** Đạo Cao Đài là tôn giáo nội sinh, ra đời ở Nam Bộ vào năm 1926, nhưng sau năm 1930 đạo Cao Đài lại có sự phân chia thành nhiều chi phái khác nhau. Điều đáng quan tâm, sau khi hình thành các chi phái, sự hợp nhất lại là điều mong muốn của toàn đạo, nên trước năm 1975, đạo Cao Đài cũng đã có những hoạt động thống nhất dưới các hình thức khác nhau và cho những kết quả cũng khác nhau. Sau năm 1975, nhất là thời kỳ Đổi mới, các tổ chức đạo Cao Đài được công nhận tư cách pháp nhân đã dẫn tới hình thành một cơ chế mới, cơ chế mở - Hội nghị Liên giao hành đạo giữa các tổ chức để duy trì các mối quan hệ, thực hiện đường hướng “Nước vinh - Đạo sáng” đã được đạo Cao Đài xác định. Bài viết trên cơ sở tổng hợp, phân tích và đánh giá những bước đầu trong cơ chế mở của Hội nghị liên giao này, từ đó đưa ra một số nhận xét về những hoạt động của Hội nghị liên giao hiện nay.

**Từ khoá:** Đạo Cao Đài, Hội nghị Liên giao, cơ chế hoạt động, mối quan hệ.

**Phân loại ngành:** Triết học, Sử học

**Abstract:** Cao Đài is an endogenous religion, founded in Southern Vietnam in 1926. But after 1930, the religion was divided into many different sects. What is noteworthy is that, after the formation of the sects, unification was the wish of the entire religion, so before 1975, Cao Đài also had activities for unification conducted in various forms, which resulted in various outcomes. Since 1975, especially during the Đổi mới, or Renovation, period, the religion's organizations have been recognized as legal entities, leading to the formation of a new, open mechanism - the Conference on Interfaith Practice - among organizations. That is to maintain relationships and implement the direction of "Glorious Country - Enlightening Religion" identified by the religion. The article, based on synthesizing, analyzing and evaluating the initial steps in the open mechanism of this Conference, gives some comments on its activities at present.

**Keywords:** Cao Đài religion, Inter-affiliation conference, operating mechanism, relationships.

**Subject classification:** Philosophy, History

## 1. Mở đầu

Đạo Cao Đài ra đời trong bối cảnh người dân Nam Bộ bế tắc trong các cuộc khởi nghĩa chống thực dân Pháp xâm lược, bế tắc trong cuộc sống do sự bóc lột thuộc địa của thực dân Pháp sau chiến tranh thế giới lần thứ nhất. Đạo Cao Đài phản ánh cuộc sống dưới hình thức phản ứng xã hội của người dân Nam Bộ đầu thế kỷ XX. Vì thể hiện tinh thần yêu nước, vì đáp ứng nhu cầu tâm linh nên sau khi ra đời đạo Cao Đài phát triển rất nhanh trở thành một tôn giáo có tín đồ đông đảo và phạm vi hoạt động rộng, không chỉ ở Nam Kỳ mà còn lan toả ra Trung Kỳ và Bắc Kỳ.

---

\* Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.

\*\* Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Email: quehuongtg@gmail.com

Chỉ sau khi ra đời một thời gian ngắn, vì nhiều lý do, cả chủ quan và khách quan, đạo Cao Đài phân hoá thành nhiều chi phái khác nhau, đến năm 1954 là 12 chi phái, đến năm 1975 là gần hai chục chi phái và những cơ sở độc lập (Nguyễn Thanh Xuân, 2013). Một số chi phái Cao Đài có đông tín đồ, chức sắc và phạm vi hoạt động rộng, như: Cao Đài Tây Ninh có Toà thánh tại Tây Ninh, Cao Đài Ban Chính Đạo có Toà thánh Tổ đình tại Bến Tre, Cao Đài Tiên Thiên có Toà thánh Tổ đình tại Bến Tre, Cao Đài Minh Chơn Đạo có Toà thánh Tổ đình tại Cà Mau, Cao Đài Minh Chơn Lý có Toà thánh Tổ đình tại Tiền Giang, Cao Đài Bạch Y có Toà thánh Tổ đình tại Kiên Giang, Cao Đài Chiếu Minh Long Châu có Toà thánh Tổ đình tại Hậu Giang, Cao Đài Truyền giáo có Toà thánh Tổ đình tại Đà Nẵng, Cao Đài Cầu Kho Tam Quan có Toà thánh Tổ đình tại Bình Định,...

Điều đáng quan tâm, sau khi đạo Cao Đài phân rẽ thành các chi phái là sự xuất hiện những cuộc vận động, những phong trào thống nhất Cao Đài ở những thời gian, địa điểm và hình thức tổ chức khác nhau. Có thể kể ra những cuộc vận động và những tổ chức cụ thể, như: Cao Đài Đại Đạo Liên Đoàn (1936), sau đổi thành Liên hoà Tổng hội; Cao Đài Cứu quốc Mười hai phái Hiệp nhất (1947) và Hội thánh Duy nhất (1951); Cao Đài Quy nhất (1951) và Cao Đài Thống nhất (1952), Cao Đài Liên giao I (1955) và Cao Đài Liên giao II (1972),... Sau ngày giải phóng miền Nam, nhất là từ thập niên đầu thế kỷ XXI, các chi phái Cao Đài sau khi được công nhận tư cách pháp nhân hình thành cơ chế *Hội nghị Liên giao* từ năm 2008 tồn tại cho đến ngày nay.

Nghiên cứu về vấn đề này cũng có một số công trình của Nguyễn Thanh Xuân với *Đạo Cao Đài hai khía cạnh lịch sử và tôn giáo* (2013), và được tái bản lần thứ nhất năm 2015; Cơ quan phổ thông giáo lý, với *Lịch sử đạo Cao Đài* (2008); Đồng Tân với *Lịch sử Cao Đài đại đạo tam kỳ phổ độ* (tái bản lần thứ nhất năm 2008); Lê Anh Dũng với rất nhiều công trình đã công bố liên quan đến đạo Cao Đài và năm 1994, với *Lịch sử Cao Đài - Thánh thất Hà Nội*; Nguyễn Thị Quế Hương và cộng sự với *Biến đổi của đạo Cao Đài trong phát triển xã hội ở Việt Nam hiện nay* (2023)...., đã đề cập đến ít nhiều về vấn đề liên giao, về lịch sử nói chung của đạo Cao Đài. Với cách tiếp cận Sử học tôn giáo và Tôn giáo học, bài viết tổng hợp, phân tích những mặt mạnh cũng như hạn chế của Hội nghị Liên giao từ khi thành lập đến nay; từ đó, có những đánh giá, nhận xét nhằm phát huy vai trò của tổ chức này, góp phần trong việc phát huy nguồn lực xã hội của tôn giáo vào xây dựng, phát triển đất nước thời hiện đại,... Dưới đây, bài viết xin trình bày về hoạt động liên giao của đạo Cao Đài thành hai giai đoạn trước và sau năm 1975, để thấy rõ hơn sứ mệnh của liên giao qua hai thời kỳ với những vai trò và nhiệm vụ khác nhau giữa Liên giao I (1955), Liên giao II (1972) và Liên giao thường niên còn gọi là Liên giao lần thứ III (2008) thời kỳ đổi mới.

## **2. Các hoạt động thống nhất và Liên giao của đạo Cao Đài trước năm 1975**

### **2.1. Các hoạt động thống nhất Cao Đài trước năm 1975**

Đạo Cao Đài ra đời năm 1926, nhưng chỉ được ít lâu sau bị rơi vào tình trạng chia rẽ. Việc chia rẽ của đạo Cao Đài tác động đến tình cảm của nhiều tín đồ, chức sắc, nhất là những người “tâm đạo”. Trong số đó có những người đã sốt sắng đứng ra vận động thống nhất đạo Cao Đài.

Năm 1936, ông Trần Văn Quế đang theo Cao Đài Tiên Thiên hoạt động ở vùng Sài Gòn, Chợ Lớn cùng với một số nhân sỹ chức sắc ở Thánh thất Cầu Kho, Sài Gòn - cái nôi của đạo Cao Đài, đã đứng ra vận động thống nhất các chi phái Cao Đài lấy tên là *Cao Đài Đại Đạo Liên đoàn* làm cơ sở đầu tiên cho việc thống nhất đạo Cao Đài. Lãnh đạo Cao Đài Đại Đạo Liên đoàn là *Ban Chương quản*. Trụ sở của tổ chức đặt tại Thánh thất Cầu Kho - Sài Gòn. Tuy chủ trương là thống nhất các chi phái Cao Đài, nhưng do thiếu các

chức sắc có uy tín của các chi phái tham gia, lại có sự bất đồng chính kiến giữa một số vị lãnh đạo chủ chốt nên Cao Đài Đại Đạo Liên đoàn chỉ thu hút được một số thánh thất ở xung quanh Sài Gòn ủng hộ.

Trước tình hình trên, năm 1937, các ông Trần Văn Quế, Nguyễn Phan Long, Đoàn Văn Bản đứng ra chấn chỉnh tổ chức này và đổi tên thành *Liên Hòa Tổng hội*. Liên Hòa Tổng hội chủ trương tập trung vào việc lôi kéo và hiệp nhất các cơ sở của Ngũ Chi Minh Đạo, từ đó, mở rộng việc vận động để tập hợp các chi phái Cao Đài khác. Những nỗ lực của Liên Hòa Tổng hội dù không đem lại kết quả như mong muốn nhưng đã tạo được mối quan hệ giao lưu giữa các chi phái và được coi là bước khởi động cho quá trình vận động thống nhất đạo Cao Đài sau này.

Năm 1940, Nhật vào Đông Dương, nghi ngờ Cao Đài Tây Ninh có quan hệ với Nhật, do đó, Pháp đã bắt một số chức sắc lớn đưa đi tù đày, đóng cửa Tòa thánh Tây Ninh và nhiều thánh thất khác, Liên Hòa Tổng hội không tuyên bố giải tán nhưng trên thực tế không còn hoạt động nữa.

Năm 1949, sau khi từ nước ngoài về nước lập Chính phủ Quốc gia Việt Nam, Bảo Đại tìm cách thu hút các lực lượng xã hội, tổ chức tôn giáo, trong đó có đạo Cao Đài để làm hậu thuẫn chính trị. Tháng năm 5 năm 1951, một số chức sắc và tín đồ đang có ảnh hưởng trong đạo và ngoài xã hội như các ông Phan Khắc Sửu, Phan Trường Mạnh, Lê Minh Tông, Trần Văn Quế, Nguyễn Bửu Tài,... đứng ra lập tổ chức *Cao Đài Quy nhất*. Tuy nhiên, Cao Đài Quy nhất không gây được ảnh hưởng trong tín đồ, chức sắc các chi phái nên năm 1952 đổi danh xưng thành *Cao Đài Thống nhất*. Năm 1956, Cao Đài Thống nhất đổi tên thành *Ban Vận động Cao Đài Thống nhất* để chuẩn bị một chương trình vận động tiến tới thống nhất đạo Cao Đài. Hoạt động được một thời gian đến năm 1961, 1962, cơ quan Ban Vận Động Cao Đài Thống nhất thành lập *Giáo hội Cao Đài Thống nhất*. Hoạt động không thành công, đến tháng 4 năm 1968, tổ chức này xin chính quyền Sài Gòn công nhận tư cách pháp nhân với danh xưng là *Cơ quan Phổ thông Giáo lý Đại đạo tồn tại đến năm 1975* và (Nguyễn Thanh Xuân, 2015). Hiện nay, Cơ quan phổ thông giáo lý là một tổ chức độc lập trong đạo Cao Đài và được Nhà nước công nhận tư cách pháp nhân năm 2000, đồng thời, là một trong những thành viên của Hội nghị Liên giao thường niên (2008).

## 2.2. Cao Đài Cứu quốc - mười hai phái Hiệp nhất và các hoạt động Liên giao I và II

Trước tình hình một số chức sắc của một số chi phái Cao Đài, nhất là Cao Đài Tây Ninh bị Pháp, Nhật lôi kéo, mua chuộc, lún sâu vào các hoạt động chính trị. Ngày 24 tháng 6 năm 1945 tại Tam Giáo Điện Minh Tân (Số 221, Quai de la Marne, sau đổi là Bến Vân Đồn, Sài Gòn), Hội nghị chức sắc đại diện của mười một phái Cao Đài đã được tổ chức, dưới sự chủ trì của ông Cao Triều Phát, đứng đầu phái Cao Đài Minh Chơn Đạo. Sau khi thảo luận, hội nghị đã đi đến quyết định các chi phái Cao Đài chỉ hoạt động thuần túy tôn giáo và đạo đức, không được lạm dụng danh xưng Cao Đài cho các tổ chức chính trị và quân sự; đồng thời hội nghị thành lập tổ chức mang tính chất liên hiệp lấy tên là *Cao Đài Hiệp nhất Mười một phái*.

Cuối tháng 9 năm 1945, thực dân Pháp trở lại gây hấn ở Nam Bộ, sau đó chiến tranh lan rộng ra toàn quốc. Hưởng ứng lời kêu gọi của Chủ tịch Hồ Chí Minh ngày 19 tháng 12 năm 1946, nhân dân cả nước thực hiện cuộc kháng chiến trường kỳ chống thực dân Pháp, bảo vệ chính quyền cách mạng và nền độc lập dân tộc. Được sự giúp đỡ tạo điều kiện của Xứ ủy Nam Bộ, Chương pháp Cao Triều Phát cùng với đại biểu chức sắc mười một phái Cao Đài đã đứng ra tổ chức Hội nghị khoáng đại từ ngày 26 đến 29 tháng 11 năm 1947 tại chiến khu Đồng Tháp Mười, chính thức thành lập tổ chức *Cao Đài Cứu quốc Mười hai phái Hiệp nhất* (bao gồm cả Cao Đài Tây Ninh) là thành viên của Mặt trận Việt Minh (Nguyễn Cao Thanh, 2008: 19).

Tại hội nghị này, về mặt tôn giáo, thể theo nguyện vọng của hàng triệu tín đồ và chức sắc các chi phái muốn thống nhất nền đạo, các đại biểu đã đi đến nhất trí thành lập một *Hội thánh Duy nhất Đại Đạo Tam kỳ Phổ độ* - quen gọi là *Hội thánh Duy Nhất*. Kể từ năm 1947, Hội thánh Duy Nhất tồn tại song song với tổ chức Cao Đài Cứu Quốc, trở thành chỗ dựa tinh thần của Cao Đài Cứu Quốc, để tín đồ và chức sắc thực hiện tốt được cả hai mặt đạo và đời. Khi cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp thắng lợi, tổ chức Cao Đài Cứu Quốc đã hoàn thành sứ mệnh của mình và đã tự giải thể, đồng thời, Hội Thánh Duy Nhất cũng tự giải thể để tránh bị chính quyền Ngô Đình Diệm đàn áp.

Sau năm 1954, khi Hiệp định Giơ-ne-vơ không được thực hiện, vấn đề đặt ra cho tín đồ, chức sắc Cao Đài là trong hoàn cảnh mới cần có một hình thức tập hợp lực lượng và phương pháp đấu tranh cho phù hợp để vừa tăng cường được sức mạnh vừa tránh sự đàn áp của kẻ thù. Các chức sắc lãnh đạo Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo đã đưa ra sáng kiến tập hợp lực lượng bằng hình thức *Liên giao*. Từ giữa năm 1955, một số chức sắc tiêu biểu của Cao Đài Minh Chơn Đạo, Cao Đài Tiên Thiên, Cao Đài Cao Thượng Bửu Tòa, ... đã hoạt động giao lưu, kết nối giữa các chi phái. Ngày 07 tháng 02 năm 1955 (tức ngày Rằm tháng Giêng năm Ất Mùi) tại Tòa thánh Ngọc Sắc (Bạc Liêu) của Cao Đài Minh Chơn Đạo, các chức sắc năm chi phái Cao Đài thay mặt cho hơn nửa triệu tín đồ, chức sắc đã nhóm họp quyết định thành lập *Liên giao Cao Đài*, sau này gọi là *Liên giao I*.

Liên giao I đã thông qua *Quy ước chung* gồm bảy điểm: 1- Đạo gắn bó với dân tộc, thực hiện tôn chỉ mục đích cứu khổ nhân sinh của Đức Chí Tôn; 2- Cầu nguyện hòa bình, bảo vệ cho quốc thái dân an; 3- Đoàn kết giúp đỡ nhau trong việc tu hành, làm lành, làm phải, hết lòng phụng sự nhân sinh; 4- Tương trợ nhau về vật chất, tinh thần trong lúc đồng đạo gặp khó khăn, hoạn nạn; 5- Ủng hộ những người tu hành chân chính, bảo vệ tu sĩ; 6- Bảo vệ tự do tín ngưỡng; 7- Không xen vào công việc nội bộ của nhau (Nguyễn Thanh Xuân, 2015: 300).

Sau khi được thiết lập, các chi phái Cao Đài trong khối Liên giao I, nhất là Cao Đài Minh Chơn Đạo - một chi phái hạt nhân của Cao Đài Cứu Quốc trước đây, phải đương đầu với chiến dịch “diệt cộng” và “tổ cộng” của chính quyền Ngô Đình Diệm. Sau ba trăm ngày đêm liên tục, cuộc đấu tranh của tín đồ, chức sắc Cao Đài Minh Chơn Đạo, của khối Liên giao I nói riêng, của đồng bào theo đạo Cao Đài yêu nước nói chung đã giành được thắng lợi quan trọng. Cuối cùng, chính quyền Ngô Đình Diệm phải nhượng bộ, các sinh hoạt tôn giáo của Cao Đài Minh Chơn Đạo trở lại như cũ, từ đây, các cơ sở cách mạng được bảo vệ.

Rõ ràng, việc đoàn kết trong bất cứ hoàn cảnh nào cũng đem lại chiến thắng. Khối Liên giao I đã thành công trong việc đoàn kết cộng đồng những người theo Cao Đài tại các chi phái khác nhau, đem cái lợi ích chung của toàn thể dân tộc để làm đường hướng, phương châm cho khối Liên giao I cùng nhau đoàn kết tôn giáo, đoàn kết dân tộc giành lại tự chủ cho người dân, trong đó có cộng đồng đạo Cao Đài. Tính mở, hay cơ chế mở đối với đạo Cao Đài trong lịch sử càng có giá trị, thể hiện sự linh hoạt trong việc tập hợp các chi phái cùng chung niềm tin tôn giáo, cùng giàu lòng yêu nước, thương dân đã mang đến những đóng góp nhỏ bé của đạo Cao Đài trong cuộc kháng chiến của dân tộc ở Nam Bộ giai đoạn đó. Sự kết nối, giao lưu giữa các chi phái của đạo Cao Đài thời điểm đó cũng là niềm mong mỏi của toàn chức sắc, chức việc, tín đồ đạo Cao Đài sau một thời gian bị chia rẽ thành nhiều chi.

Đầu những năm 1970, để tập hợp lực lượng Cao Đài yêu nước ủng hộ, tham gia cách mạng trong giai đoạn mới, được sự lãnh đạo của các tổ chức Đảng và sự giúp đỡ của Ủy ban Mặt trận Dân tộc Giải phóng khu Tây Nam Bộ mà trực tiếp là *Ban Cao Đài vận* khu Tây Nam Bộ, sau một thời gian vận động, ngày 16 tháng 12 năm 1972, tại Cần Thơ, khối liên giao mới của đạo Cao Đài được hình thành gồm 18 chi phái Cao Đài, sau này được gọi là *Liên giao II*.

Đại diện 18 chi phái Cao Đài *Liên giao II* đã ký bản *Thỏa ước* gồm các nội dung: 1- Đoàn kết bảo vệ quyền tự do tín ngưỡng, chống sự xâm phạm đến các thánh thất, thánh tịnh và cơ sở tôn giáo; 2- Bảo vệ các tu sỹ, không để chính quyền Sài Gòn bắt lính; 3- Giúp đỡ nhau chống khủng bố, bắt bớ các chức sắc, chức việc; 4- Không tham gia các hoạt động chính trị, quân sự chống lại tổ quốc và dân tộc; 5- Phát động phong trào cầu nguyện vì hòa bình, đòi chấm dứt chiến tranh; 6- Vận động đồng bào theo đạo Cao Đài vùng lên “diệt ác phá kìm” cứu đạo, cứu nước (Nguyễn Thanh Xuân, 2015: 309).

Cao Đài *Liên giao II* sau khi ra đời hoạt động theo mục tiêu đã xác định với những hình thức phù hợp theo tinh thần Hiệp định Pa-ri (1973) cho đến năm 1975 khi miền Nam giải phóng và đất nước thống nhất.

Như vậy, có thể thấy sứ mệnh của *Liên giao I* và *II* của đồng bào theo đạo Cao Đài yêu nước đã giành được thắng lợi và hoàn thành nhiệm vụ sứ mệnh lịch sử của mình theo đúng quy ước mà khi thành lập đã đề ra rằng cứu khổ nhân sinh, đoàn kết một lòng hướng về tổ quốc, giúp đỡ nhau trong cuộc sống, lúc hoạn nạn, ủng hộ những người tu hành và bảo vệ tu sỹ. Đặc biệt, không tham gia các hoạt động chính trị, quân sự chống lại tổ quốc và dân tộc; cùng nhau cầu nguyện vì hòa bình, đòi chấm dứt chiến tranh và ở *Liên giao II* chú trọng vận động đồng bào theo đạo Cao Đài vùng lên “diệt ác phá kìm” cứu đạo, cứu nước theo tinh thần còn nước mới còn đạo, bảo vệ quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo. Với những đóng góp to lớn của đạo Cao Đài cho cách mạng, ông Cao Triều Phát được tặng thưởng Huân chương Kháng chiến hạng ba, Huân chương Độc lập hạng II với thành tích: *Đã tận tụy thực hiện chính sách đại đoàn kết và đạt nhiều thành tích vẻ vang*. Đặc biệt năm 1948, Xứ ủy Nam Bộ quyết định kết nạp ông Cao Triều Phát vào Đảng Cộng sản Đông Dương dưới sự giới thiệu và đảm bảo của ông Lê Duẩn - Bí thư Xứ ủy (Nguyễn Thanh Xuân, 2015: 298).

### 3. Các hoạt động *Liên giao* của đạo Cao Đài từ sau 1975 đến nay

#### 3.1. Các *Liên giao* của đạo Cao Đài sau ngày miền Nam giải phóng đến trước năm 2008

Công tác đối với đạo Cao Đài những năm đầu sau ngày giải phóng miền Nam đạt được những thành tựu rất quan trọng, nhất là công tác đấu tranh chống bọn phản động lợi dụng đạo Cao Đài vì những mục đích xấu để ổn định đời sống kinh tế, văn hóa, xã hội của quần chúng tín đồ đạo Cao Đài. Tuy nhiên, công tác đối với đạo Cao Đài thời kỳ này còn có những tồn tại cần được khắc phục. Trong nhận thức một số nơi nhấn mạnh tính chất chính trị và việc lợi dụng đạo Cao Đài của các thế lực đế quốc, dẫn đến thái độ nghi ngờ, thành kiến với đạo Cao Đài. Khi tập trung đấu tranh chống bọn phản động lợi dụng đạo Cao Đài, chưa quan tâm giải quyết thỏa đáng nhu cầu sinh hoạt tôn giáo của quần chúng tín đồ, nhu cầu và chức sắc tổ chức giáo hội, chưa có chính sách thỏa đáng đối với những đóng góp của tín đồ, chức sắc Cao Đài trong kháng chiến.

Đặc biệt, thực hiện công tác “Cải tạo Cao Đài”, hầu hết bộ máy hành chính đạo của các chi phái Cao Đài có lực lượng tín đồ, chức sắc đông, hoạt động trong phạm vi rộng đều tuyên bố giải tán về tổ chức, như: Cao Đài Tây Ninh với Đạo lệnh 01/ĐL-CD, ngày 01 tháng 3 năm 1979 của Tòa thánh Tây Ninh giải tán hệ thống hành chính đạo, lập Ban Quản lý trông coi Tòa thánh, sau đó hình thành *Hội đồng Chương quản tại Tòa thánh Tây Ninh*; Cao Đài Ban Chính Đạo với Châu tri số 901/CT-HT, ngày 15 tháng 8 năm 1985 cũng giải tán bộ máy tổ chức; sau đó hình thành *Ban Quản lý Tòa thánh Tổ đình An Hội*; Cao Đài Tiên Thiên với Châu tri số 03/CT-HT, ngày 25 tháng 8 năm 1987 giải tán Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên, sau đó hình thành *Ban Quản lý Tòa thánh Tổ đình Châu Minh*,... Một số chi phái khác tuy không tuyên bố giải tán bộ máy hành chính đạo nhưng hoạt động cầm chừng, giảm hiệu lực chỉ đạo trên dưới. Một số chi phái nhỏ mới hình thành trong thời kỳ

chiến tranh chống Mỹ tự tan rã hoặc nhập trở lại với các chi phái cũ để tồn tại. (Nguyễn Thanh Xuân, 2015: 363-364).

Điều quan trọng là việc không duy trì bộ máy tổ chức giáo hội nên các hoạt động tôn giáo thuần túy của các chi phái Cao Đài như việc in ấn kinh sách, việc đào tạo, phong chức, truyền chuyển chức sắc, việc sinh hoạt về tổ chức như: Hội Nhơn sanh, Hội thánh, Thượng hội, Hội Vạn linh,... không được thực hiện. Các sinh hoạt tôn giáo của tín đồ của các chi phái Cao Đài cũng gặp nhiều khó khăn. Tình trạng này để kéo dài làm cho một bộ phận tín đồ, chức sắc băn khoăn, thậm chí nghi ngờ vào chủ trương, chính sách tôn giáo của Đảng và Nhà nước, nhất là trong điều kiện đất nước bước vào thời kỳ đổi mới.

Không hoạt động về tổ chức nên các hình thức liên giao giữa các chi phái Cao Đài mang tính chất xã hội - tôn giáo có từ trước năm 1975, như Liên giao I (1955), Liên giao II (1972) và những hình thức liên giao thuần túy tôn giáo mang nội dung tích cực và tiến bộ cũng không được thực hiện.

Bước vào thời kỳ Đổi mới, đạo Cao Đài là tôn giáo được xem xét, đánh giá để có chủ trương công tác cụ thể, nhất là *Đề án Công tác về đạo Cao Đài* theo tinh thần đổi mới được Trung ương chấp thuận qua Thông báo 34/TB-TW (1992), trong đó có việc công nhận tư cách pháp nhân về tổ chức và bình thường hoá các hoạt động về tổ chức, hoạt động của chức sắc, chức việc và sinh hoạt tôn giáo của tín đồ. Đây là cơ hội để các chi phái Cao Đài thực hiện hoạt động liên giao tôn giáo và xã hội trong điều kiện mới.

### 3.2. Hội nghị Liên giao hành đạo giai đoạn 2008-2023

#### 3.2.1. Sự hình thành Hội nghị Liên giao hành đạo

Sau thời kỳ Đổi mới, tính từ năm 1995 đến năm 2020, có 10 tổ chức Cao Đài được công nhận tư cách pháp nhân và hàng chục cơ sở độc lập được cấp đăng ký hoạt động. Cụ thể theo thời gian: Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên năm 1995, Hội thánh Cao Đài Chiêu Minh Long Châu năm 1996, Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo năm 1996, Hội thánh Truyền giáo Cao Đài, Hội thánh Cao Đài Tây Ninh năm 1997, Hội thánh Cao Đài Ban Chính Đạo năm 1997, Hội thánh Cao Đài Bạch Y Liên đoàn Chân lý (quen gọi là Cao Đài Bạch Y) năm 1998, Hội thánh Cao Đài Chơn lý năm 2000, Hội thánh Cao Đài Câu Kho Tam Quan năm 2001,...

Chính vì vậy, năm 2008, dựa vào các tổ chức Cao Đài là trụ cột theo cơ chế liên giao trước 1975, các tổ chức Cao Đài Minh Chơn Đạo, Cao Đài Tiên Thiên, Cao Đài Ban Chính Đạo, Cao Đài Bạch Y,... đã xin và được sự chấp thuận của Ban Tôn giáo Chính phủ trở lại hoạt động Liên giao hành đạo theo cơ chế mở một cách phù hợp là *Hội nghị Liên giao (có thể gọi là Liên giao lần thứ III)*, mỗi năm một lần, từng tổ chức Cao Đài sẽ luân phiên chủ trì. Với cơ chế Hội nghị Liên giao, các tổ chức Cao Đài đã gắn kết với nhau thực hiện các hoạt động chung mang tính cộng đồng, thống nhất như một tập thể đại diện với phương châm “Chấn hưng cơ đạo, cứu khổ Nhơn sanh, phụng sự Tổ quốc”. Theo báo cáo của Hội nghị Liên giao, các Hội nghị Liên giao hành đạo từ năm 2008 đến năm 2023 lần lượt như sau:

- Lần 01: Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo tổ chức Hội nghị Liên giao (năm Mậu Tý - 2008) tại Toà thánh Ngọc Sắc, tỉnh Cà Mau.

- Lần 02: Hội thánh Cao Đài Ban Chính Đạo tổ chức Hội nghị Liên giao vào ngày Lễ sinh nhật Đức Giáo Tông Nguyễn Ngọc Tương (ngày 25/5/Kỷ Sửu - 2009) tại Toà thánh An Hội, tỉnh Bến Tre.

- Lần 03: Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên tổ chức Hội nghị Liên giao vào ngày Lễ Khánh thành Diêu Trì Bửu Điện ngày 8,9/2/Canh Dần (2010) tại Toà thánh Châu Minh, tỉnh Bến Tre.

- Lần 04: Hội thánh Cao Đài Bạch Y tổ chức Hội thảo liên giao ngày 14/2/Tân Mão (2011) tại Toà thánh Ngọc Kinh, tỉnh Kiên Giang.

- Lần 05: Hội thánh Cao Đài Cầu Kho Tam Quan ngày 18/3/ năm Nhâm Thìn (2012) tại Toà thánh Tam Quan, tỉnh Bình Định.
  - Lần 06: Hội thánh Truyền Giáo Cao Đài tổ chức Hội nghị Liên giao ngày 09/4/Quý Tỵ (2013) tại Toà thánh Trung Hưng Bửu Toà, TP. Đà Nẵng.
  - Lần 07: Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo tổ chức Hội nghị liên giao ngày 17/2/Giáp Ngọ (2014) tại Toà thánh Ngọc Sắc, tỉnh Cà Mau.
  - Lần 08 tổ chức tại Hội thánh Cao Đài Ban Chính Đạo tổ chức Hội nghị Liên giao ngày 8tháng 4 năm Ất Mùi (25/05/ 2015) tại Toà thánh An Hội, tỉnh Bến Tre.
  - Lần 09: Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên tổ chức hội nghị Liên giao ngày 19/02/Bính Thân (2016) tại Tòa thánh Châu Minh, tỉnh Bến Tre.
  - Lần 10: Hội thánh Cao Đài Bạch y tổ chức Hội nghị Liên giao ngày 21/04/Đinh Dậu (2017) tại Toà thánh Ngọc Kinh, tỉnh Kiên Giang.
  - Lần 11: Hội thánh Cao Đài Cầu Kho Tam Quan tổ chức Hội nghị Liên giao ngày 15/03/Mậu Tuất (2018) tại Toà thánh Tam Quan, tỉnh Bình Định.
  - Lần 12: Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo tổ chức Hội nghị Liên giao ngày 17/02/Kỷ Hợi (2019) tại Toà thánh Ngọc Sắc, tỉnh Cà Mau.
  - Lần 13 tổ chức tại Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên tổ chức Hội nghị Liên giao ngày 13/09/Canh Tý (2020) tại Tòa thánh Châu Minh, tỉnh Bến Tre.
  - Lần 14: Hội thánh Cao Đài Cầu Kho Tam Quan tổ chức Hội nghị Liên giao ngày 15/03/Mậu Tuất (2023) tại Toà thánh Tam Quan, tỉnh Bình Định.
- Như vậy, tính đến nay, Hội nghị Liên giao đã trải qua 14 lần tổ chức tại các tỉnh, thành khác nhau (Ban Tôn giáo Chính phủ, 2023).

Đến năm 2023, số tổ chức và các cơ sở của đạo Cao Đài tham gia Hội nghị Liên giao như sau: 1- Hội thánh Ban Chính Đạo; 2- Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên, 3- Hội thánh Minh Chơn Đạo; 4- Hội thánh Cao Đài Cầu Kho Tam Quan; 5- Hội thánh Truyền Giáo Cao Đài; 6- Hội đồng Điều hành Pháp môn Cao Đài Chiếu Minh Tam Thanh Vô Vi; 7- Hội thánh Cao Đài Chiếu Minh Long Châu; 8- Hội thánh Cao Đài Chơn Lý; 9- Hội thánh Cao Đài Bạch Y; 10- Giáo hội Cao Đài Việt Nam (Bình Đức); 11- Hội thánh Cao Đài Thượng Đế; 12- Cơ quan Phổ Thông Giáo Lý; 13- Hội thánh Minh Lý Đạo - Tam tông miếu; 14- Hội thánh Cao Thượng Bửu Tòa; 15- Nam Thành Thánh thất; 16- Vĩnh Nguyên Tự (Ban Tôn giáo Chính phủ, 2023). Ngoài 16 tổ chức và cơ sở Cao Đài như nói trên, hiện có hai cơ sở Cao Đài có đơn xin tham gia Tổ chức Liên giao hành đạo của đạo Cao Đài. Cụ thể: Đơn vị Thánh tịnh Thiên Trước (TP. Cần Thơ) và Thánh tòa Vô Vi Huỳnh Quang Sắc (TP. Hồ Chí Minh), đã có đơn xin gia nhập, vậy tổng số tổ chức tham gia Hội nghị Liên giao đến nay là 18 thành viên.

Qua các kỳ Đại hội, số lượng tổ chức Cao Đài Đạo tham gia tổ chức Liên giáo theo cơ chế hội nghị thường niên tăng lên. Đến năm 2023 có 18 tổ chức và cơ sở của đạo Cao Đài tham gia là thành viên, trong đó có những tổ chức Cao Đài lớn làm trụ cột, như: Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo, Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên, Hội thánh Cao Đài Ban Chính Đạo, Hội thánh Truyền Giáo Cao Đài, Hội thánh Cao Đài Cầu Kho Tam Quan, Hội thánh Cao Đài Bạch Y,... Riêng Hội thánh Cao Đài Tây Ninh - tổ chức Cao Đài gốc có số lượng tín đồ, chức sắc, chức việc đông nhất, phạm vi hoạt động rộng nhất, vì nhiều lý do về tôn giáo và xã hội nên vẫn chưa tham gia. Mặc dù, không tham gia nhưng thái độ của Hội thánh Cao Đài Tây Ninh vẫn “trung tính”, đặc biệt, ở cấp tỉnh/thành các quan hệ mang tính liên giao vẫn có các chức sắc, tín đồ của Cao Đài Tây Ninh tham gia có cơ chế liên giao theo từng địa phương. Ví dụ, tại thành phố Cần Thơ, có *Ban Quy ước các phái đạo Cao Đài thành phố Cần Thơ*. Tại thành phố Cần thơ có 5 đại diện hội thánh phái Cao Đài và 1 tổ chức Cao Đài độc lập gồm: Cao Đài Tây Ninh, Cao Đài Tiên Thiên, Cao Đài Chơn Lý, Cao Đài

Thượng Đế; Pháp môn Cao Đài Chiêu Minh Tam Thanh vô Vi và Thánh Tịnh Thiên Trước. Trên nền tảng phụng đạo yêu nước, các tổ chức Cao Đài ở Cần Thơ cùng nhau xây dựng Qui ước tinh thần phương châm của hội Liên giao là đoàn kết, yêu thương, thể hiện sự thỏa hiệp giúp tốt đời đẹp đạo trong toàn đạo Cao Đài tại Cần Thơ. Đây là Ban duy nhất hiện hữu trong toàn đạo Cao Đài nhằm kết nối các đại diện của một số hội thánh và tổ chức Cao Đài độc lập trên địa bàn thành phố Cần Thơ cũng như kết nối với cơ quan quản lý nhà nước về tôn giáo trên địa bàn thành phố Cần Thơ. Hiện nay, trụ sở làm việc của Ban Quy ước đặt tại Thánh tịnh Thiên Trước, xã Tân Thạnh, huyện Thới Lai, thành phố Cần Thơ (Ban Quy ước các phái đạo Cao Đài thành phố Cần Thơ, 2023). Đây cũng là một cơ chế mở mà thành phố Cần Thơ đã và đang tạo điều kiện để các tổ chức Cao Đài độc lập cùng các đại diện hội thánh Cao Đài tại Cần Thơ có thể kết nối, giao lưu, hợp tác cùng chung tay giúp đỡ cộng đồng trong và ngoài đạo Cao Đài theo phương châm “tốt đời, đẹp đạo”.

Như vậy, trong vòng 15 năm qua, hoạt động liên giao hành đạo của đạo Cao Đài được coi là mô hình mới nhằm phát triển đại đạo trong kỷ nguyên mới. Từ khi được Ban Tôn giáo Chính phủ cho phép hoạt động trở lại (năm 2008) sau nhiều năm dừng hoạt động, đến nay (năm 2023), các Hội thánh và tổ chức Cao Đài trong khối Liên giao đã tổ chức 14 lần liên giao hành đạo, hoạt động theo cơ chế mở, mỗi năm một lần, được tổ chức luân phiên tại các Hội thánh, tổ chức Cao Đài trong khối Liên giao. Hội nghị Liên giao đã phát huy tốt vai trò đoàn kết tôn giáo, gắn kết hoạt động tôn giáo trên các lĩnh vực từ thiện xã hội, an sinh xã hội, hoạt động báo chí, cũng như lĩnh vực giáo dục đào tạo. Với tinh thần chấn hưng cơ đạo của Tổ chức Liên giao, việc Học viện Cao Đài Tiên Thiên mới được thành lập với mục đích đào tạo chức sắc chung cho toàn đại đạo, hướng đến thống nhất các hội thánh trong toàn đạo Cao Đài. Có thể thấy, trong suốt thời gian qua, hoạt động liên giao của các Hội thánh và tổ chức Cao Đài trong và ngoài đạo Cao Đài (có Hội thánh Minh Lý đạo - Tam tông miếu - là một tôn giáo nội sinh, có mối quan hệ với đạo Cao Đài từ khi hình thành cho đến nay) đã luôn mong mỏi, lấy mục tiêu thành lập Học viện Cao Đài làm nhiệm vụ trọng tâm, kết đoàn, nhằm áp dụng được tư duy tổ chức hiện đại, phương pháp giảng dạy hiệu quả, nội dung đào tạo có chiều sâu, từ kiến thức giáo lý đến tác phong đạo hạnh; xứng đáng là môi trường trưởng thành và lập vị của các thế hệ tu sĩ, chức việc, chức sắc trong toàn đạo Cao Đài, đáp ứng với xu thế Đổi mới của đất nước (Nguyễn Thị Quế Hương và cộng sự, 2023).

### 3.2.2. Những kết quả cụ thể về các Hội nghị Liên giao hành đạo

Với những hoạt động trong suốt thời gian qua, tổ chức Liên giao đã có một số thành tựu như sau (Ban Tôn giáo Chính phủ, 2023):

*Trước hết là hoạt động tổ chức:* Hội nghị Liên giao Cao Đài trong thời gian hình thành đã có ban hành quy chế tạm thời sinh hoạt mang tính tổ chức. Cụ thể: thành lập Hội đồng Điều hành có 15 vị, Ban Thư ký có 05 vị, Ban Soạn thảo giáo trình có 15 vị, Ban Từ thiện 05 vị, Ban Truyền thông có 03 vị. Ngoài ra, các Hội thánh Cao Đài cùng nhau thực hiện các chương trình đã xác định.

*Về hoạt động từ thiện xã hội:* Từ khi hình thành Hội nghị Liên giao Cao Đài đã tích cực vận động tín đồ tham gia các hoạt động phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, thiện nguyện ở địa phương. Thời gian qua, các chi phái Cao Đài tự nguyện liên giao hoạt động chung với nhau trên một số lĩnh vực an sinh xã hội. Từ khi thành lập đến nay, các chi phái Cao Đài đã tham gia công tác thiện nguyện với kinh phí lên tới 572.508.869.000đ.

*Về hoạt động giáo dục đào tạo:* Các chi phái Cao Đài phối hợp cùng Hội đồng Điều hành dựa trên những Học viện Cao Đài, những chi phái Cao Đài như Cao Đài Minh Chơn Đạo, Cao Đài Tiên Thiên, Cao Đài Truyền giáo,... tổ chức nhiều Khóa Hạnh đường, các Khóa bồi



dưỡng Thuyết trình viên, các Khóa Hạnh đường trung cấp nâng cao, có trên 5.000 vị học viên đáp ứng cho nhu cầu của Đạo.

*Về hoạt động quan hệ xã hội:* Hội nghị Liên giao luôn được sự giúp đỡ của Ban Tôn giáo Chính phủ và chính quyền các tỉnh, thành hỗ trợ nên việc tổ chức hàng năm được thuận lợi. Tổ chức Hội nghị liên giao đã có bốn lần làm việc với lãnh đạo các bộ, ngành Trung ương, chúc Tết, dự các cuộc họp mặt do Chính phủ tổ chức, dự các sự kiện quan trọng của đất nước.

*Về thông tin báo chí:* Tổ chức Hội nghị Liên giao đã được thông tin truyền thông cấp phép cho thành lập Tạp chí Cao Đài, đến nay đã ra 39 số trên diễn đàn tiếng nói chung của các Hội thánh và các Tổ chức Cao Đài,... Các Hội thánh và Tổ chức Cao Đài thống nhất thành lập trang web, trực thuộc Tạp chí Cao Đài có tên miền là [www.tapchiliengiaocaodai.org.vn](http://www.tapchiliengiaocaodai.org.vn).

Có thể nói, những hoạt động tôn giáo và xã hội như nói trên đã tạo được niềm tin đối với tôn giáo và xã hội của tín đồ, chức sắc, chức việc trong toàn đạo và trong từng tổ chức của đạo Cao Đài. Hình thức đoàn kết tôn giáo này trở thành mô hình tiêu biểu cho tinh thần đoàn kết tôn giáo, góp phần hình thành giá trị đoàn kết cộng đồng của đạo Cao Đài, chấp hành các quy định của pháp luật và đóng vai trò trong việc đoàn kết tôn giáo ở Nam Bộ.

Với phương châm “Chấn hưng cơ đạo, cứu khổ Nhơn sanh, phụng sự Tổ quốc”, các tổ chức thuộc đạo Cao Đài và ngoài đạo Cao Đài (Hội thánh Minh Lý đạo - Tam tông miếu) đã tận dụng cơ chế mở đối với đạo Cao Đài mà Đảng và Nhà nước đã tạo điều kiện để Hội nghị Liên giao thường niên (2008) được hoạt động chính danh. Cái chính mà chúng ta thấy trong cơ chế mở đó là mỗi một hội thánh, một tổ chức trong Hội nghị Liên giao thường niên lần III đều có trách nhiệm và nghĩa vụ trong việc tổ chức hội nghị, lo chu toàn các công việc của hội khi đến kỳ được đảm trách (1 năm/lần xoay vòng với 16 hội thánh và tổ chức Cao Đài trong khối Liên giao). Dẫu biết rằng, tại mỗi tỉnh/ thành mà hội thánh hay tổ chức Cao Đài sẽ phải đứng lên đăng cai tổ chức Hội nghị Liên giao sẽ không được đồng đều, thậm chí còn là gánh nặng cho một đơn vị nào không đủ lực, đủ sức, đủ tài chính, nhưng bản thân mỗi tổ chức đó vẫn thấy rất vinh dự, tự hào để có cơ hội trở tài, tán thán những công lao, sức lực mà cộng đồng Cao Đài nơi họ đã cống hiến cho đạo và đời. Đó là những thuận lợi mà Đảng, Nhà nước cùng cộng đồng Cao Đài đã chung tay tạo nên một cơ chế mở cho Hội nghị Liên giao thường niên hoạt động.

Tuy nhiên, bên cạnh những thuận lợi, hội còn nhiều khó khăn về kinh tế, cơ sở vật chất (trụ sở hoạt động chính thức), nhất là đội ngũ kế cận còn chưa phát huy hết nội lực của tổ chức Liên giao theo nhu cầu phát triển, đổi mới của xã hội.

#### **4. Vài lời kết**

Đạo Cao Đài sau khi ra đời là chia rẽ. Việc chia rẽ thành các chi phái của đạo Cao Đài có những nguyên nhân chủ quan và khách quan, trong đó có yếu tố tự bản thân của đạo Cao Đài. Tuy nhiên, khi có sự chia rẽ là có những hoạt động thống nhất dưới các hình thức khác nhau. Thống nhất tổ chức, liên giao trong quan hệ đồng đạo là mong muốn của số đông tín đồ, chức sắc của đạo Cao Đài. Các hoạt động thống nhất tổ chức, các hoạt động liên giao giữa các chi phái Cao Đài diễn ra khá sôi động trước năm 1975. Cũng phải thấy được những hoạt động thống nhất, Liên giao Cao Đài I và II tùy theo những hoàn cảnh, động cơ mục đích khác nhau, cả tích cực và tiêu cực. Tuy nhiên, dù sao những hoạt động thống nhất, liên giao cũng được xem là một trong những yếu tố truyền thống của đạo Cao Đài. Đặc biệt, những đóng góp của đạo Cao Đài, trong đó có liên quan đến hoạt động thống nhất liên giao là không thể phủ nhận, nhất là việc lưu giữ những nét văn hóa truyền thống, thể hiện tinh thần yêu nước và những thành tích của tín đồ, chức sắc đạo Cao Đài đối với dân tộc và cách mạng qua hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ.

Chính vì vậy, năm 2008, khi hội đủ điều kiện tôn giáo, xã hội, pháp luật, các tổ chức, hệ phái Cao Đài đã thực hiện Hội nghị Liên giao thường niên (có thể gọi Liên giao lần thứ III) - một cơ chế rất hợp lý đối với đạo Cao Đài. Qua 15 năm hoạt động liên giao với 14 kỳ Hội nghị, chức sắc, tín đồ đạo Cao Đài đã thực hiện tốt hơn các hoạt động tôn giáo và hoạt động xã hội. Do vậy, trong thời gian tới, cần quan tâm đến các nội dung, như: tiếp tục duy trì cơ chế Hội nghị Liên giao thường niên giữa các tổ chức, hệ phái Cao Đài như hiện hành trên tinh thần “cầu đồng - tôn dị”, đồng thời, xây dựng quy chế chính thức về hình thức, mục tiêu, nhiệm vụ và quy định rõ nội dung hoạt động cụ thể về tôn giáo và văn hoá, xã hội của mối quan hệ liên giao giữa các tổ chức trong đạo Cao Đài.

Đạo Cao Đài là tôn giáo nội sinh có những đặc thù riêng và là một tôn giáo có quá trình gắn bó, đồng hành với dân tộc. Đạo Cao Đài còn là tôn giáo truyền thừa và lưu giữ những giá trị văn hóa của dân tộc. Với phương châm “Chấn hưng cơ đạo, cứu khổ Nhơn sanh, phụng sự Tổ quốc”, cơ chế Hội nghị Liên giao của đạo Cao Đài trong tình hình hiện nay là cơ chế mở, phù hợp theo Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016: “Tổ chức tôn giáo, tổ chức tôn giáo trực thuộc tổ chức hội nghị tôn giáo, hội nghị liên tôn giáo...” (Điều 44), từ đó phát huy vai trò tích cực của đạo Cao Đài trong chủ trương của Đảng tại Đại hội lần thứ XIII (2021) là: “Phát huy nguồn lực xã hội của tôn giáo”/.

### Tài liệu tham khảo

- Ban Dân vận Trung ương. (1994). *Hướng dẫn 21/HD-DV*. Tài liệu lưu trữ.
- Ban Quy ước các phái đạo Cao Đài thành phố Cần Thơ. (2023). *Báo cáo tổng kết đạo sự xã hội năm 2023 và phương hướng hành đạo năm 2024 của Ban Quy ước các phái đạo Cao Đài thành phố Cần Thơ*.
- Ban Tôn giáo Chính phủ. (1994). *Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo - Truyền thống yêu nước và giữ đạo 1928-1994*.
- Ban Tôn giáo Chính phủ. (1995). *Chương trình hành đạo của Hội thánh Duy nhất - 1948*. Nhà in Đoàn kết - Bến Tre.
- Ban Tôn giáo Chính phủ. (1996). *Thỏa ước Liên giao 18 phái Cao Đài năm 1972*.
- Ban Tôn giáo Chính phủ. (2017). *Luật Tín ngưỡng, tôn giáo*. Nxb. Tôn giáo.
- Ban Tôn giáo Chính phủ. (2023). *Văn kiện Hội nghị Liên giao các Hội thánh và các tổ chức Cao Đài - 04/5/2023*.
- Bùi Trí Dũng. (1999). *Đạo Cao Đài - Hội thánh Chiếu Minh Tam Thanh - Đại thừa Chân giáo*.
- Cơ quan Phổ thông Giáo lý. (1985). *Bài toán quy hiệp các chi phái*. TP. Hồ Chí Minh.
- Đoàn. (10/2/2023). Học viện Cao Đài Tiên Thiên khai giảng khóa I. <https://btgcp.gov.vn/doi-song-tin-nguong-ton-giao/hoc-vien-cao-dai-tien-thien-khai-giang-khoa-i-post05q07O9aZ8.html>
- Đồng Tân. (1972). *Lịch sử đạo Cao Đài Tam kỳ Phổ độ*. Cao Hiên, Sài Gòn.
- Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo. (1994). *Thành tích đối với dân tộc của đạo Cao Đài Minh Chơn Đạo*, Cà Mau.
- Hội thánh Cao Đài Minh Chơn Đạo. (1994). *Truyền thống yêu nước và giữ đạo của phái Cao Đài Minh Chơn Đạo Hậu Giang 1928-1994*. Tài liệu lưu trữ - Ban Tôn giáo Chính phủ..
- Lê Anh Dũng. (1994). *Lịch sử Cao Đài - Thánh thất Hà Nội*. TP. Hồ Chí Minh.
- Nguyễn Hùng. (1997). *Đạo đời hai vai*. Nxb. Văn học.
- Nguyễn Cao Thanh. (2008). Biên niên một số sự kiện chủ yếu của đạo Cao Đài từ khi ra đời đến năm 1975. Tạp chí *Công tác Tôn giáo*. số 7 và 8.
- Nguyễn Thanh Xuân. (2015). *Đạo Cao Đài - Hai khía cạnh lịch sử và tôn giáo*. Nxb. Tôn giáo.
- Nguyễn Thị Quế Hương, Hoàng Thị Thu Hường, Mai Thùy Anh. (2023). Biến đổi của đạo Cao Đài trong phát triển xã hội ở Việt Nam hiện nay. Tạp chí *Nghiên cứu Tôn giáo*. số 11.